

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министерство на земеделието и храните

**ОТЧЕТ ЗА ДЕЙНОСТТА НА МИНИСТЕРСТВОТО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ХРАНИТЕ В
ПЕРИОДА 9 АПРИЛ – 26 АВГУСТ 2024 Г.**

За периода на управление на служебния кабинет (9 април – 26 август 2024 г.) Министерството на земеделието и храните работи за осигуряване на стабилност и нормално функциониране на аграрния отрасъл. В тази връзка са изпълнени следните по-важни мерки и дейности:

Подпомагане на земеделските стопани

За отчетния период в селското стопанство са разплатени близо **1,63 млрд. лева**, разпределени по следните направления:

Изплатени средства в периода 9 април – 26 август 2024 г., лева

Направление	ЕС	НБ	Общо
Директни плащания ЕФГЗ – доплащания	792 932	-	792 932
Директни плащания ЕФГЗ (СПРЗСР)	740 907 531	-	740 907 531
Директни плащания ЕЗФРСР (СПРЗСР)	84 311 950	126 398 471	210 710 421
Пазарни мерки (СПРЗСР)	3 298 539	211 560	3 510 099
Пазарни мерки	4 554 510	14 848 186	19 402 696
ПРСР 2014-2020	174 125 946	27 913 354	202 039 300
Държавна помощ газьол	-	404 343	404 343
Други държавни помощи и национални плащания	-	451 758 115	451 758 115
Общо	1 022 872 603	626 162 690	1 629 525 437

Източник: ДФЗ - РА

Директни плащания

Успешно е приключена Кампания `2023 за директни плащания. Към 26 август 2024 г. са изплатени 99% от бюджета за директно подпомагане по интервенциите от Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони 2023-2027 г. (СПРЗСР 2023-2027 г.).

Актуализирано е националното законодателство за прилагане на интервенциите за директните плащания, отразяващо промените в СПРЗСР 2023-2027 г., съгласно първото му финализирано изменение, в това число:

- Закона за подпомагане на земеделските производители;
- Наредба №3 от 10.03.2023 г. за условията и реда за прилагане на интервенциите под формата на директни плащания, включени в Стратегическия план, за проверките, намаления на плащанията и реда за налагане на административни санкции;
- Наредба № 4 от 30.03.2023 г. за условията и реда за подаване на заявления за подпомагане по интервенции за подпомагане на площ и за животни;
- Наръчник за директните плащания за Кампания 2024, отразяващ промените в интервенциите и условията за участие.

Проведен е прием по интервенциите, включени в СПРЗСР 2023-2027 г., приложими за Кампания `2024, като са подадени 64 431 заявления за подпомагане по директни плащания.

По отношение на изискването към земеделските стопани за изпълнение на предварителната условност, като условие за получаване на подпомагане по линия на европейските фондове е постигнато сериозно намаляване на административната тежест и на изискванията, свързани със стандарти за добро земеделско и екологично състояние (ДЗЕС) по Стратегическия план по ОСП на Република България за периода 2023-2027 г. След проведено едномесечно обществено обсъждане, промените в стандартите ДЗЕС 5, ДЗЕС 6, ДЗЕС 7 и ДЗЕС 8 са утвърдени от министъра на земеделието и храните през м. август 2024 г. С тези промени се облекчават някои екологични изисквания, като се премахва задължение за оставяне на непроизводствени площи, въвежда се опция за диверсификация, отменя се зимен чувствителен период при обработките на обработваемите земи и др.

Изготвен е проект на Методика за прилагане на предварителните условия, който е обсъден с бранша и е публикуван за обществено обсъждане. С промените в Методиката също се постига облекчаване на някои изисквания от административен характер към земеделските стопани и свързани с промяна на националното законодателство.

В процес на подготовка са методика и санкционен механизъм в социалната сфера за земеделски стопани, кандидати за директни плащания, който да се прилага в България от 1 януари 2025 г., като част от изпълнението на СПРЗСР 2023-2027 г. Механизмът включва правилата, които трябва да спазват земеделските стопани при прилагане на предварителните условия в социалната сфера, свързани с трудовата заетост и здравословните и безопасните условия на труд.

Програма за развитие на селските райони

По Програмата за развитие на селските райони (2014-2020 г.) за периода са сключени 296 административни договора със стойност на безвъзмездната финансова помощ от приблизително 82,3 млн. лв.

Подадено е на Европейската комисия 17-то предложение за изменение на Програмата за развитие на селските райони 2014-2020 г. (ПРСР 2014-2020 г.), въз основа на което става възможно увеличението на бюджета по подмярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“ за реализация на важни инфраструктурни проекти на общини в селските райони за реконструкция на улици, пътища и повишаване на енергийната ефективност на административни сгради на обща стойност 29 млн. евро.

Стартира прием по подмярка 4.1 „Инвестиции в земеделските стопанства“ от ПРСР 2014-2020 г., насочен към инвестиции, свързани с ефективно използване на вода в селското стопанство с бюджет в размер на 50 млн. евро.

Отворен е прием на проектни предложения по подмярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“ от ПРСР 2014-2020 г. с бюджет в размер на 27 млн. евро. Приемът е насочен към инвестиции, свързани с намаляване на вредните емисии при използване на технологии за производство на топлинна енергия и производството на енергия от възобновяеми енергийни източници.

Второ изменение на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони 2023-2027 г.

Стартирана е подготовката на второ предложение за изменение на СПРЗСР 2023-2027 г. Изготвен е анализ за резултатите от прилагане на интервенциите за Кампания `2023 и подадените заявления за Кампания `2024, проведена е комуникация с ЕК и са изготвени предложения за изменение, съобразени с предложенията на земеделския бранш.

Държавни помощи

В периода 9 април – 26 август 2024 г. се прилагат седемнадесет действащи схеми за държавни помощи в направления: управление на риска и кризите, противодействие и компенсиране на щети при природни бедствия или неблагоприятни метеорологични условия, болести по растенията и животните, гарантиране използването на качествен посевен материал в растениевъдството и оптимизиране процеса по производство на качествени селскостопански продукти, участие в изложения на първична и преработена земеделска продукция и данъчни облекчения.

С цел преодоляване на негативното икономическо въздействие на руската агресия срещу Украйна, за подобряване на ликвидността на земеделските стопани от

първичното селскостопанско производство са нотифицирани и приложени две кризисни мерки за държавна помощ, насочени към животновъди, отглеждащи едри и дребни преживни животни и пчелни семейства, производители на плодове и зеленчуци, маслодайна роза, винени лозя, тютюн, както и на зърнени и маслодайни култури. Осигурени са средствата за I-ви транш по двете мерки, чрез реструктуриране на план-сметката на ДФ „Земеделие“. Предприети са действия за осигуряване на допълнителен финансов ресурс по бюджета на ДФ „Земеделие“ за изплащане на II-ри транш, в т. ч. са изготвени разчети за средствата, необходими за подпомагане по двете мерки, както и проект на Постановление на Министерския съвет за одобряване на допълнителни разходи по бюджета на Държавен фонд „Земеделие“ за 2024 г.

Нотифицирана е и кризисна мярка в подкрепа на разходите на земеделските стопани за вода за напояване при отглеждане на земеделски култури. Бюджетът на мярката е 16 млн. лева.

За преодоляване на последиците от възникнали кризисни и извънредни ситуации земеделските стопани са подпомогнати с девет помощи от типа de minimis.

С цел решаване на проблеми и изпълнение на приоритетни политики са нотифицирани и три нови схеми за държавни помощи.

В периода са подпомогнати над 50 хил. земеделски стопани от сектори „Растениевъдство“ и „Животновъдство“, като предоставеният финансов ресурс е в размер на над 450 млн. лева.

Напредък по изпълнението на инвестиционните проекти от Националния план за възстановяване и устойчивост в областта на селското стопанство (НПВУ)

Проект „Фонд за насърчаване на технологичния и екологичен преход на селското стопанство“

По проведена процедура за прием на проектни предложения по направление „Инвестиции в технологична и екологична модернизация“ са одобрени за финансиране 1 558 проекта, с обща стойност на публичните средства 320,5 млн. лева (318 млн. лева от Механизма за възстановяване и устойчивост и 2,5 млн. лева от националния бюджет за невъзстановим ДДС). Към 26.08.2024 г. са сключени 1 520 договора за предоставяне на финансова помощ на стойност 315,7 млн. лева.

По направление „Инвестиции в центрове за подготовка за предлагане на пазара и съхранение на плодове и зеленчуци“ са одобрени за финансиране 24 проектни предложения, с обща стойност на публичните средства 14,1 млн. лева (в това число 14,07 млн. лева от Механизма – и 0,03 млн. лева от националния бюджет за

невъзстановим ДДС). Към 26.08.2024 г. по направлението са сключени 23 договора за подпомагане.

Проект „Дигитализация на процесите от фермата до трапезата“

Преодоляно е натрупаното закъснение в изпълнението на проекта. Избран е изпълнител на дейностите и към момента активно се работи по него. Извършено е и първото авансово плащане по договора с изпълнителя.

Подобряване на условията за реализация на селскостопанската продукция

В резултат на прилаганите мерки за насърчаване сдружаването на производителите в сектора, се наблюдава активизиране на процесите в тази област, като само за последните три месеца са признати три нови организации на производители на плодове и зеленчуци.

Признатите организации на производители имат възможност да участват в отворения прием за интервенции в сектор „Плодове и зеленчуци“ от 1 август до 1 септември 2024 г., като могат да кандидатстват за закупуване на материални и нематериални активи, да изпълняват екологични и научноизследователски дейности и др.

Предприети са необходимите действия и признатите организации в сектор „Мляко и млечни продукти“ да участват по секторните интервенции за подобряване на материалната база, развиване на научноизследователска и развойна дейност и др., за които предстои прием през месец октомври 2024 г.

С цел регламентиране на организацията и дейността на пазарите за търговия на дребно с фермерски и занаятчийски храни, е подготвено изменение на Закона за прилагане на Общата организация на пазарите на земеделски продукти на Европейския съюз. Предвижда се на този тип пазари да се извършва продажба на дребно на фермерски и занаятчийски храни главно от техните производители. Определени са изключенията, при които могат да се предлагат фермерски и занаятчийски храни, които не са произведени от лицата, които ги предлагат. Проектът на Закон е на етап междуведомствено съгласуване.

За облекчаване на условията и разширяването на обхвата за осъществяване на директни доставки от производителите на първични продукти, са изготвени промени в Закона за храните. Отпада изискването производителите да извършват директни доставки до краен потребител или до местни обекти за търговия на дребно само в рамките на административната област и на съседните на нея административни области, при условие че са спазени правилата за защита на здравето на хората. Проектът на Закон е в процедура по междуведомствено съгласуване.

Като стъпка за насърчаване на производството и консумацията на произведени по биологичен начин плодове, зеленчуци, мляко и млечни продукти, от учебната 2024/2025 година броят на доставките на биологични продукти е увеличен на 9 (до 2023/2024 учебна година тези доставки са между 4 и 6), шест от които следва да включват продукти, произведени от български земеделски стопани.

Министерството на земеделието и храните активно участва в процеса по разработването на Наредба №Н-1 от 23.07.2024 г. за екологичните изисквания към определени продукти, предмет на обществени поръчки. Наредбата създава възможност при доставките на храни и напитки възложителите да включват и биологични продукти.

Управление на риска от бедствия и неблагоприятни климатични събития

За преодоляване на последиците за земеделските стопани от бедственото положение, вследствие от пожари, са създадени временни експертни комисии към Областните дирекции „Земеделие“, които констатират щетите с оглед обезщетяване на засегнатите производители. В изключително кратки срокове е взето решение от Управителния съвет на ДФЗ за подпомагане на най-пострадалите фермери – за компенсиране на част от загубите на пет земеделски стопани са изплатени средства в размер на 224 000 лева.

Предвид екстремните прояви на градушки през настоящата година са предприети мерки за оценка на състоянието на противогодровата защита и на възможностите за разширяване на териториалния ѝ обхват.

През м. юли 2024 г. е създаден Водомствен щаб за защита при бедствия към министерството, който да подпомага дейностите по защита при бедствия, планирането и управлението на кризисни и извънредни ситуации и др.

Поземлени отношения

Изготвено е изменение на Правилника за прилагане на Закона за собствеността и ползването на земеделските земи, с който се регламентират условията за прилагане на практика на приетите през м. април 2024 г. промени в Закона. Целта е при участие в тръжните процедури за отдаване под наем или аренда на обработваемите земи от държавния поземлен фонд да се даде приоритет на местните производители на зеленчуци, трайни насаждения, едногодишни полски култури и многогодишни фуражни култури (включително биологични производители); да се създаде възможност за по-голяма сигурност при сключване на споразуменията за създаване на масиви за ползване; да се постигне справедливост и публичност при предоставянето под наем на пасищата, мерите и ливадите от държавния и общинския поземлен фонд на животновъди.

Научни изследвания в подкрепа на продуктивността и устойчивостта в растениевъдството и животновъдството

С цел повишаване на продуктивността и рентабилността в говедовъдството, за първи път в България стартира геномното оценяване на част от животните, като постепенно ще се обхванат всички стопанства в сектора. В дългосрочен план се очакват редица позитиви, като повишаване на конкурентоспособността на българските производители на световните пазари, натрупване на референтна база от геномно оценени животни за бъдещи научни дейности за надграждане на селекционната работа и др.

В областта на селскостопанската наука се провеждат приоритетни научни изследвания, в това число: генетични и селекционни изследвания за създаване на нови сортове с повишена продуктивност и качество, устойчивост на стресови фактори и адаптация към климатичните промени; разработване на теоретични и практически модели за устойчиво и ефективно управление на ресурсите (почви, води, биоразнообразие, биомаса) в условия на климатични промени; създаване на нови технологични решения за конвенционално и биологично производство и интегрирани системи за борба с неприятелите в земеделските агроценози; провеждане на генетични и селекционни изследвания в животновъдството и др.

Опазване на здравето на растения и животни

За осигуряване развитието на устойчиво на заплахи и адаптирано към климатичните промени животновъдство и защита интересите на потребителите по отношение на храните, са изготвени промени в областта на ветеринарномедицинското законодателство, отнасящи се до биосигурността, защитата и хуманното отношение към животните и страничните животински продукти. Предприети са мерки за повишаване на информираността на населението във връзка с недопускане проникване и разпространение на заразни заболявания по животните.

Заради установени огнища на заболяването чума по дребните преживни животни в съседните държави, през м. юли 2024 г. е възстановена профилактичната дезинфекция на влизашите в страната пътни превозни средства, извършвана на граничните контролно-пропускателни пунктове. Благодарение на предприетите навременни мерки, към 26 август 2024 г. няма установени положителни проби за наличие на чума по дребните преживни животни на територията на България.

Предприети са мерки по отношение на 18 нововъзникнали огнища на заразни болести в страната.

Във връзка с установено масово размножаване на марокански скакалец на територията на област Кърджали и област Благоевград е обявен каламитет от този

вредител за двете области. Към средата на м. август 2024 г. са обработени общо 32 331 дка.

Горско стопанство

Министерство на земеделието и храните, чрез горската администрация и държавни горски предприятия, осъществява необходимия контрол по прилагане на Закона за горите и Закона за лова и опазването на дивеча. В резултат на осъществената дейност през периода 09.04–11.08.2024 г. са извършени над 100 000 проверки, в т. ч. 15 840 проверки на обекти за добив на дървесина, 8 891 проверки в обекти за преработка на дървесина, 34 134 проверки на МПС, транспортиращи дървесина, 173 проверки на ловци, 5 327 проверки на риболовци, 37 271 проверки на лица, осъществяващи дейности в горските територии и 717 проверки по прилагане на Регламент 995/2010 г.

Във връзка с възникналите през 2024 г. множество пожари, засегнали в значителна степен горски територии, е подпомогната организацията и дейността при потушаване на над 400 пожара. В гасенето участват над 4 000 служители на горите със 126 противопожарни автомобили, 16 булдозера и друга техника. Организирано е провеждането на съвместни обходи на служители на регионалните дирекции по горите и районните служби „Пожарна безопасност и защита на населението" на места с по-голямо струпване на хора за спазване на противопожарните мерки. Предприети са действия за осигуряване на финансиране за закупуване на необходимата допълнителна техника за превенция и борба с горските пожари.

За преодоляване на последиците за пострадалите от пожари земеделски стопани Министерството на земеделието и храните и държавните горски предприятия в изключително кратки срокове създадоха организация за транспортиране на дарена продукция за изхранване на животните. Осигурена е доставката на 19 камиона с фуражи – пшеница, слама, люцерна и сено.

Министерството предприе стъпки за своевременно преодоляване на възникнали проблеми и предизвикателства в горския сектор чрез активна комуникация и координация с основните заинтересовани страни, актуализация на законовата и подзаконова нормативна база и на политиките в горите, организация на обучения и др., с цел поддържане на очаквания от обществото баланс между икономическата, социалната и екологичната функции на българските гори. От една страна се води диалог с представителите на бизнеса за преодоляване на текущите затруднения, от друга страна държавните горски предприятия продължават да изпълняват успешно регламентирани социални функции, а по отношение опазване на биоразнообразието – по предварителни данни над 13% от българските гори са

стриктно защитени под някаква форма, при заложена цел в Стратегията на ЕС за биоразнообразие от 10% към 2030 г.

Предприети са всички необходими действия за включване в обхвата на Националния план за възстановяване и устойчивост на проект „Възстановяване на ключови за климата екосистеми в изпълнение на Стратегията на биологично разнообразие на ЕС и целите на Европейския зелен пакт“ като единствен в компонент „Биоразнообразие“ от НПВУ, касаещ горите и горското стопанство. Възможността за подкрепа по Плана ще позволи да бъдат финансирани дейности за опазване и възстановяване на горски местообитания, за подобряване на превенцията срещу горските пожари и др.

Министерството на земеделието и храните провежда активна комуникация на национално и международно ниво – с Организацията за икономическо сътрудничество и развитие, Министерство на финансите, Министерство на икономиката и индустрията, Агенцията за публичните предприятия и контрол, с цел запазване на настоящата, доказана през последните 12 години като най-ефективна и успешна, правна форма на държавните предприятия по чл. 163 от Закона за горите.

Сектор „Рибарство“

В периода 9 април – 26 август 2024 г. в сектор „Рибарство“ са разплатени общо 19,5 млн. лева, в това число 18,8 млн. лева по Програмата за морско дело и рибарство 2014-2020 г. и 770 хил. лева по Програмата за морско дело, рибарство и аквакултури 2021-2027 г.

По Програмата за морско дело и рибарство 2014-2020 г. са подпомогнати 143 оператори в подсекторите „Риболов“, „Аквакултури“ и „Преработка“ чрез сключени договори за над 11 млн. лева безвъзмездна финансова помощ (БФП) като компенсации за понесените икономически последици от войната в Украйна.

Отворени са приеми по Програмата за морско дело, рибарство и аквакултури 2021-2027 г. (ПМДРА) за предоставянето на БФП за операторите в сектор „Рибарство“ за:

- Преработка на продукти от риболов и аквакултури - на стойност 15 млн. лева
- Окончателно преустановяване на риболовните дейности – на стойност близо 7 млн. лева.

Стартирано е прилагането на подхода Водено от общностите местно развитие (ВОМР) от ПМДРА 2021-2027 г. чрез предоставянето на 760 хил. лева БФП за изграждане на капацитет и подготвителни действия в подкрепа на разработването и бъдещото изпълнение на стратегиите за Водено от общностите местно развитие. Средствата ще се използват за разработването на 32 стратегии за ВОМР. Целта е

създаване на 15 местни инициативни рибарски групи, които ще усвоят над 46,5 млн. лева по ПМДРА за развитието на рибарските райони.

За изпълнението на Общата политика в областта на рибарството е сключен договор по ПМДРА 2021-2027 г. за над 2 млн. лева БФП с Изпълнителната агенция по рибарство и аквакултури. Средствата ще се използват за събирането, управлението и използването на първични биологични, технически, екологични и социално-икономически данни за сектора, които да бъдат в основата на качествена оценка на въздействието на риболовните дейности върху морските екосистеми, развитието на сектора на аквакултурата и рибопреботвателната промишленост.

На заседанието на Комитета за съответствие към GFCM, проведено през май 2024 г., е одобрено искането на Република България нивото на риболовните възможности за калкан за 2025 г. да бъде допълнено с прехвърленото неусвоено количество квота за улов на калкан за 2023 г. в размер на 7,76 тона. На заседанието на Работната група за Черно море към GFCM, проведено през юли 2024 г., е договорено увеличение на квотата на страната за улов на калкан в Черно море, от 75 на 82,5 тона. Постигнато е предварително съгласие това увеличение да се прилага през четиригодишния период от 2025-2028 г. Очаква се окончателните решения да бъдат приети през ноември тази година, с което риболовните възможности на Република България за улов на калкан в Черно море през 2025 г. ще достигнат 90 тона.

По инициатива на България са предложени промени в Съвместния план за разполагане в Черно море (JDP), с които ще се гарантира равноправното прилагане на JDP при съвместния контрол в областта на рибарството в Черно море между Република България и Румъния. Друга основна цел е да се засили обменът на информация във връзка с контролните проверки на риболовни кораби между компетентните органи на двете страни, както и да се осигурят процедурни правила и обмен на информация относно санкциите, до които могат да доведат тези дейности. Не на последно място, с промените ще се гарантира поемането на еднакво ниво на отговорност при извършване на съвместни контролни дейности.

Подготовка за членството на България в Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР)

Присъединяването на България към ОИСР е основен външнополитически приоритет. То ще допринесе за устойчивото развитие на земеделието и рибарството, в съответствие с най-високите утвърдени стандарти и практики. В тази връзка, Министерството на земеделието и храните продължава да полага необходимите усилия за успешното приемане в Комитетите по земеделие и рибарство на ОИСР.

През месец юли 2024 г. секретариатът на ОИСР изпрати допълнителна глава 6 от Доклада за страната ни, който предстои да бъде разгледан през месец октомври тази година по време на редовно заседание на Комитета по земеделие на ОИСР.

През месец юли 2024 г. се проведе успешна втора техническа мисия от страна на Комитета по рибарство. Предстои изслушване на страната ни през месец ноември тази година, в рамките на есенното заседание на Комитета по рибарство на ОИСР.